

ناگفته های یک مرکز مشاوره / اعلام ۶ مشکل بحرانی خانواده زندانیان

همزمان با ۵ خرداد روزحمایت از خانواده زندانیان، دکتر شهبازی رئیس مرکز مشاوره انجمن حمایت زندانیان مرکز در مورد مشکلات خانواده زندانیان سخن گفت.

خبرگزاری مهر، گروه جامعه/سید هادی کسایی زاده: زندان؛ آخرین راه برای جلوگیری و پیشگیری از جرم است که با قوانین ایران، محلی برای بازپروری و تربیت مجدد مجرمان برای بازگشت به جامعه تعریف شده است. اما وقتی یک سرپرست خانوار به دلیل جرمی وارد زندان می شود خانواده آن در چه وضعیتی قرار می گیرند؟ چه نهادی مسئول حمایت از خانواده زندانیان است؟ آیا بسته ویژه ای برای کنترل وضعیت روحی و روانی و پیشگیری از وقوع جرم در این خانواده ها تعریف شده است؟ این سوالات در حالی است که از ۱۰۰ هزار خانواده زندانی نیازمند در کشور ۴۰ هزار خانواده تحت پوشش هیچ نهادی نیستند.

هرچند کمیته امداد متولی حمایت از خانواده زندانیان است اما انجمن های حمایت از زندانیان هم ده ها سال متولی این مهم بوده اند با این حال تمام این اقدامات تنها برای تامین مسکن یا معیشت خانواده زندانیان خلاصه شده و نهاد خاصی برای کاهش آسیب در این خانواده ها وارد نشده است.

آمارها و تحقیقات نشان می دهد ۷۰ درصد فرزندان هر زندانی در آمریکا وارد زندان می شوند و ۶۵ درصد زندانیان آزاد شده ۳ سال بعد دوباره به دلیلی به زندان باز می گردند هرچند آمار از این دست هنوز از سوی نهادهای مسئول در ایران گزارش نشده اما دکتر شهبازی کارشناس ارشد اعتیاد و برنده جایزه پائولوپرتیکا (این جایزه به افرادی که در حوزه سلامت زندانیان فعالیت کرده اند تعلق می گیرد) در گفتگو با **خبرنگار مهر** می گوید: خانواده های زندانیان در ایران تنها ۲ مشکل دارند، یکی مشکل مالی و دیگری معیشت و وقتی از آنها سوال می کنیم مشکل سوم هم دارید می گویند نه فقط همین ۲ مشکل باید رفع شود!

دکتر شهبازی با همکاری انجمن حمایت زندانیان مرکز، اقدام به ایجاد مرکز مشاوره ای کردند تا کمی عمیق تر وارد موضوع کاهش آسیب های اجتماعی در میان خانواده زندانیان شوند.

این مرکز با هدف ایجاد مهارت و کنترل خشم، روان درمانی بسیار هدفمند و نهادینه شده از سال ۹۴ به صورت پایلوت در منطقه ۱۵ تهران آغاز به کار کرده است.

به زودی؛ راه اندازی مراکز مشاوره در ۷ استان کشور

به گفته رئیس مرکز مشاوره انجمن حمایت خانواده زندانیان؛ این مراکز در حال گسترش است و به زودی در بسیاری از مناطق پایتخت و ۷ استان خراسان رضوی، خراسان جنوبی، کرمان، مرکزی، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان و البرز راه اندازی می شود. (این استان ها به دلیل قرارگیری در مسیر ترانزیت انتخاب شده اند)

این روان شناس می گوید: اگر سلامت روان در یک خانواده زندانی اصلاح شود مشکل معیشت هم حل می شود و این یک رابطه علت و معلولی است. گاهی آسیب اجتماعی علت زندانی شدن فرد شده و گاهی هم زندانی شدن فرد، عامل آسیب اجتماعی می شود. حتی موقعیت جغرافیایی هم در این مهم تاثیرگذار است. تحقیقات نشان داده که موقعیت جغرافیایی و محل سکونت در افسردگی، اضطراب، خشونت و مشکلات روان پزشکی بسیار تاثیر گذاشته و حتی در وقوع جرم هم موثر است.

شهبازی در ادامه گفت: گاهی یک خانواده زندانی به واسطه زندانی شدن همسر با جاهایی مرتبط می شود که جرم خیز است. مثلا برای رهایی همسر از زندان باید سراغ طلبکارها برود یا رضایت فرد شاکی را جلب کند. گاهی هم وقتی همسر بر اساس ارتباط با مواد مخدر به زندان می افتد، همسر و فرزند به دلیل ارتباط با دوستان مجرم وی، در معرض خطر هستند.

به اعتقاد دکتر شهبازی آسیب های اجتماعی در چند حوزه باید مورد بررسی قرار گیرد که یکی از آن ها زندان ها هستند؛ در واقع زندان نقش الکی دارد که افراد پر آسیب را تا حدی از افراد دیگر جدا می کند؛ این افراد مجرم های بالقوه ای هستند که با مهارت و توانمند کردن آن ها می توان قدم های بهتری برای پیشگیری از جرم برداشت.

وی با بیان اینکه در این خصوص مقرر شده، از میان خانواده زندانیان برخی به عنوان پرسشگر(همسان آموزش دهنده) انتخاب شوند،

گفت: این افراد در محل انتظار ملاقات زندانیان حضور داشته و با خانواده زندانیان مرتبط می شوند و تلاش می کنند با استخراج مشکلات، آنها را با مددکار زندان مرتبط کنند و مددکار هم بعد از مصاحبه آنها را به مراکز مشاوره و یا انجمن ارجاع می دهد به عنوان مثال مادری مراجعه کرد و گفت "فرزند بزرگم مشکلاتی دارد و نمی خواهم این جرم و آسیب به فرزند دیگر منتقل شود و اینجا ما وارد کاهش آسیب می شویم"

تشکیل ۲۴۰ پرونده در سال ۹۴؛ هدف فقط ارتقای سلامت روانی خانواده هاست

شهبازی با بیان اینکه مرکز مهرآوین در خیابان ۱۷ شهریور ایجاد شده و با همکاری انجمن حمایت از زندانیان مرکز کارخود را آغاز کرده است، گفت: در این مرکز از ۵ مشاور و روانشناس که سه نفر از آن ها دکترای روانشناسی و دو نفر دیگر کارشناس ارشد روانشناسی هستند استفاده می کنیم.

وی ادامه داد: در سال ۹۴، حدود ۲۴۰ پرونده تشکیل داده و مشاوره داده ایم، پرخاشگری کودکان زیر ۵ سال در خانواده زندانیان، اعتیاد، ارتباط مادر با فرزندان، تحصیل و اشتغال بخشی از مشکلات است که در طول مشاوره تمام جزئیات در پرونده خانواده زندانی ثبت می شود. هدف مرکز فقط و فقط ارتقای سلامت روان خانواده زندانی است و تمامی مراحل رایگان انجام می شود و حتی وضعیت خانواده زندانی را بعد از آزادی زندانی دنبال می کنیم.

تست سلامت روان اولین مرحله ای است که مددجو ها در مراکز مشاوره می گذرانند، شهبازی می گوید: از سال جدید گروه درمانی و کلاس های آموزشی و مهارت زندگی هم به فعالیت های مرکز اضافه شده است.

حساب کنید استرس یک خانواده زندانی چند است؟!

دکتر شهبازی می گوید: براساس آمارهای بین المللی میزان آسیبی که از اتفاقات مختلف به فرد بالغ می رسد به قرار زیر است:

مرگ همسر: ۱۰۰ درصد

طلاق: ۷۳

زندگی جدا از همسر: ۶۵

زندانی شدن همسر: ۶۳

مرگ نزدیکان: ۶۳

بیماری لاعلاج: ۵۳ درصد

ازدواج: ۵۰

جدایی از کار: ۴۳

اگر مجموع آسیب‌های وارده در یک فرد بالاتر از ۳۰۰ باشد قطعا برای فرد مشکل روحی و روانی ایجاد شده و زندگی‌اش تخریب می‌شود. اگر این رقم بین ۱۵۰-۳۰۰ باشد میزان تخریب متوسط و پائین‌تر از ۱۵۰ آسیب بسیار کم است.

اکنون به آمارهای بین‌المللی میزان آسیبی که در موقعیت‌های مختلف به فرد نابالغ می‌رسد توجه کنید:

مرگ یکی از والدین: ۱۰۰

بارداری فرد نابالغ که منجر به سقط شود: ۱۰۰

ازدواج: ۹۵

طلاق والدین: ۹۰

آسیب دائمی به یکی از اعضای بدن: ۸۰

زندانی شدن والدین: ۷۰

جدایی والدین: ۶۹

مرگ برادر یا خواهر: ۶۸

عدم مقبولیت در میان دوستان: ۶۷

حالا در نظر بگیرید خانواده یک زندانی در معرض چه استرس‌هایی قرار می‌گیرد.

دکتر شهبازی ادامه می‌دهد: اعتماد به نفس خانواده‌های زندانی به شدت پایین است، استرس‌ها به راحتی در این افراد اثر گذاشته و می‌تواند زندگی آن‌ها را تخریب کند، بنابراین هدف ما در مرکز مشاوره کاهش استرس و بالا بردن قدرت تحمل آن‌ها است.

به گفته دکتر شهبازی ۸۰ درصد مراجعین به مرکز مشاوره وابستگی خود و یا فرد مقابل به مواد مخدر را ذکر می‌کنند؛ همچنین بسیاری از مراجعینی که روابط نامشروع متعدد داشته‌اند از سوی مشاوران برای انجام تست اچ‌آی‌وی به آزمایشگاه‌ها فرستاده می‌شوند.

وی میزان آسیب‌های اجتماعی در جامعه را بسیار زیاد ارزیابی کرده و با اشاره به پیام نوروزی "مقام معظم رهبری" در سال ۹۵ می‌گوید: معظم‌له در این بیانات مهمترین بخش، بعد از اقتصاد کشور را رسیدگی به آسیب‌های اجتماعی جامعه عنوان کردند که می‌تواند بنیان یک جامعه را تحت تاثیر قرار دهد.

کمیته بررسی آسیب‌های اجتماعی و گزارش سالانه به رهبر معظم انقلاب

دکتر شهبازی در ادامه به کمیته ای برای بررسی و مدیریت آسیب های اجتماعی در وزارت کشور اشاره می کند که ریاست آن را میرباقری قائم مقام وزیر کشور در امور اجتماعی بر عهده داشته و سازمان زندان ها هم یکی از اعضای آن است؛ این کمیته سالانه گزارش های آسیب های اجتماعی را به رهبر معظم انقلاب ارسال می کنند.

۶ مشکل حاد خانواده زندانی؛ از وابستگی به مواد مخدر تا سرقت و ... !

اگر بخواهیم مشکلات عمده خانواده زندانیان را به روایت مدیر مرکز درمان سو مصرف مواد مهر آوین فهرست کنیم وابستگی به مواد رتبه نخست را دارد، دکتر شهبازی در این باره توضیح می دهد؛ آمارها نشان می دهد ۸۰ درصد زندانیان کشور مستقیماً یا با واسطه به جرم مواد مخدر وارد زندان می شوند؛ وابستگی به مواد مخدر، محرک و توهم زا در میان خانواده آن ها بسیار زیاد است. سرقت، فقر، بیکاری (۶۰ درصد خانواده های زندانی بیکار هستند) خشونت و رفتارهای جنسی پر خطر به ترتیب مشکلات دیگر خانواده زندانیان را شامل می شود.

به گفته شهبازی بیشتر مراجعه کنندگان خانواده زندانی به مرکز مشاوره مدرک سیکل و کارشناسی دارند که در میان آن ها فارغ التحصیلان دانشگاه ها با مدارک کارشناسی ارشد هم وجود دارد. با اینکه براساس قانون فرد زندانی مجرم شناخته می شود اما به گفته مدیر مرکز درمان سوء مصرف مواد مهرآوین خانواده شخص مجرم واگرایی شدید داشته و جرم وی را نمی پذیرد و در بسیاری از موارد قاضی و جامعه را متهم به اشتباه در تصمیم گیری می کنند.

مرکز مشاوره «مهر حامی» سراسری می شود

قرار است مرکز مشاوره تحت عنوان «مرکز مهر حامی» با همکاری نظام روانشناسی و مشاوره در سراسر کشور راه اندازی و از طریق رسانه ملی و مطبوعات به عموم مردم اطلاع رسانی شود؛ به گفته دکتر شهبازی این اقدام قدم بزرگی برای شناسایی انجمن و مراکز مشاوره ای ویژه خانواده زندانیان است.

قانون خانواده زندانی را تعریف نکرده است؟!

مدیر مرکز درمان سوء مصرف مواد مهرآوین در ادامه به چالش های انجمن حمایت از زندانیان اشاره کرده و تصریح می کند: خانواده

زندانی در کشور مغفول واقع شده و علت اول آن هم نبود تعریف مشخص برای خانواده زندانی است؛ چراکه آمارهای سازمان زندانیان نشان می دهد درصد بسیار زیادی از زندانی ها در ۴۵ روز اول حبس آزاد می شوند، آیا باید خانواده زندانی را کسی بدانیم که نیم ساعت داخل زندان بوده و یا کسی که ۱ سال در زندان بوده است؟

از انجمن حمایت از خانواده زندانیان حمایت کنید

وی ادامه می دهد: بودجه مختص خانواده زندانیان به کمیته امداد اختصاص داده شد و این مرکز متعهد شد تا سالیانه تعداد زیادی از خانواده های زندانی را تحت پوشش قرار دهد؛ از طرفی خانواده زندانی در افکار عمومی برجسته می خورد، برجستگی که اگر محیط متوجه آن شود انواع آسیب را به آن ها وارد می کند؛ بنابراین حمایت از این خانواده ها باید به ارگان خاصی همچون انجمن حمایت واگذار شود آن هم به شرط بودجه مستقل و توانمندی انجمن های سراسر کشور.

هرچند بخش زیادی از این گفتگو در خصوص مشکلات خانواده های زندانیان قابل انتشار نبوده اما توجه مسئولان به خانواده زندانیان لازم و ضروری است. در این میان از سوی پزشکان این مرکز و انجمن حمایت زندانیان از خیرین درخواست شد تا وارد این حوزه بسیار مهم شوند و با تامین هزینه های روانپزشکی، روان‌درمانی، پزشکی و حتی ترک اعتیاد این مرکز را حمایت کنند.